персоналу проекту дозволяє уникнути важливих недоліків, пов'язаних із помилками в управлінні персоналом проекту. Також інтереси основних груп стейкхолдерів традиційно стосуються недопущення негативного впливу на екологічні показники зовнішнього середовища проекту. Сучасний світ висуває жорсткі вимоги до рівня екологічності бізнес-процесів, а тому сподівання уникнути заперечень запровадження проекту, який погіршить екологічний стан середовища, як правило, є марними. А тому всебічне врахування інтересів стейкхолдерів, які стосуються екологічної безпеки проектів починаючи зі стадії планування в межах політики екологічної безпеки проекту буде слугувати запорукою ефективної реалізації проекту.

Використана література:

1. Directive 2011/92/EU of the European Parliament and of the Council of 13 December 2011 on the assessment of the effects of certain public and private projects on the environment [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32011L0092.
2. Nataliia Ostapiuk, Oleksandra Karmaza, Mykola Kurylo and Gennady Timchenko (2017). Economic security in investment projects management: convergence of accounting mechanisms. Investment Management and Financial Innovations, 14(3), 353-360.
3. Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» № 2059-VIII від 23.05.2017 р.
4. Зачко О. Б. Методологічний базис безпеко-орієнтованого управління проектами розвитку складних систем / О. Б. Зачко // Управління розвитком складних систем. – 2015. – №23. – С. 51-55.
5. Ноздріна Л. В. Безпека проектів у контексті сталого розвитку / Л. В. Ноздріна // Вісник університету банківської справи. – 2017. – № 3 (30). – С. 112-117.
6. Сайт Міжнародної фінансової корпорації [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.ifc.org/wps/wcm/connect/e740dc37-a948-438f-b055-431c96dda378/ PS2_Russian_ 2012.pdf?MOD=AJPERES&CVID=jvdZHP2
7. Ярова Ю. О. Структура економічної безпеки підприємства в умовах кризи / Ю. О. Ярова, Л. П. Артеменко // Економічний вісник Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут". – 2016. – № 13. – С. 257-263.

Кондрацька Н., к.е.н, доц.
Міщук К.
Національний університет водного господарства та природокористування
м. Рівне, Україна

ДІЯЛЬНІСТЬ ЛОМБАРДІВ НА ФІНАНСОВОМУ РИНКУ: ЗАГРОЗИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

В сучасних кризових умовах у сфері банківської діяльності та нерозвиненості сегменту кредитних спілок, створились сприятливі умови розвитку ломбардного бізнесу. Останнім часом, коли банки зазнають значних збитків, а більшість кредитних спілок згортають свою діяльність, саме ломбарди як окремий сегмент фінансового ринку почали активно розвиватись. При цьому, даний вид фінансових послуг приносить власникам досить серйозний фінансовий дохід, а населенню – задоволення потреби в коштах швидко та без складної

процедури оформлення кредиту. Проте, зі зростанням обсягів наданих послуг, зростає і кількість порушень у даному сегменті, насамперед порушуються права клієнтів ломбардів.

Ломбард як учасник ринку фінансових послуг надає на власний ризик фінансові кредити фізичним особам за рахунок власних або залучених коштів, під заставу майна на визначений строк і під відсоток, зберігання речей і надання супутніх послуг, пов'язаних з діяльністю ломбарду [1]. В даний час, діяльність ломбардів регулюється Положенням „Про порядок надання фінансових послуг ломбардами" від 26.04.2005 № 3981. Це Положення визначає перелік видів діяльності ломбарду, вимоги для надання фінансових послуг, вимоги до облікової та реєструючої системи ломбарду [3]. Діяльність ломбардів регулюється також законом України „Про фінансові послуги та державне регулювання ринку фінансових послуг" [4]. Тобто регулювання даного сегменту здійснюється так само, як і кредитних спілок або фінансових компаній. Крім того, існує ціла мережа різноманітних підзаконних актів та рішень Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. Також, наприкінці 2019 року у Верховній Раді було зареєстровано проект Закону «Про ломбарди та ломбардну діяльність» (№ 2674 від 26.12.2019 р.), який має врегулювати засади створення ломбардів та їх діяльності в Україні, проте він перебуває на стадії затвердження. Така фрагментарність існуючого законодавства створює суттєві ризики для функціонування ломбардів. Крім того, недостатній рівень захищеності прав та інтересів фізичних осіб суттєво утруднює діяльність фінансових установ та збільшує ризики і для споживачів даного виду послуг.

Як зазначалось, ломбарди досить активно розвиваються у порівнянні з іншими учасниками небанківського фінансового ринку. Так, у 2018 році обсяг кредитів, виданих ломбардами, становив 12353 млн. грн. Зі зростанням обсягів ринку зростає і конкуренція на ньому. Станом на ІІІ квартал 2019 р. у Державному реєстрі фінансових установ налічувалося 333 ломбарди та 6187 відокремлених підрозділів ломбардів. Кількість діючих ломбардів в Україні протягом 2017-2019 рр. щорічно зменшувалась. Якщо порівнювати 2018 і 2017 роки, то в 2018 році діяло 359 ломбарди, що на 56 менше, ніж в 2017 році [2].

Ломбард є бізнесом із доволі високим рівнем рентабельності – 30-40%. Період окупності інвестицій даного бізнесу, як правило, становить два-чотири роки. Ризик неповернення кредитних коштів зведений до мінімуму, адже гроші видаються тільки під заставу і на суму від 50% до 90% її оціночної вартості [5]. Крім того, ломбарди також можуть надавати супутні нефінансові послуги, до яких належить скупка дорогоцінних металів, виробів з них, дорогоцінного каміння, зберігання цінностей тощо [6, с. 159]. Визначальною особливістю ломбардів є орієнтація на видачу дрібних та короткострокових кредитів. Так, середній розмір виданих кредитів у 2018 році становив 1397,7 грн. При досить незначному збільшені обсягу наданих позик (на 0,3%) середній розмір кредиту збільшився на 4,2% у порівнянні із попереднім роком. Середньозважена річна процентна ставка за фінансовими кредитами ломбардів за 2018 рік сягнула 213,3%, що на 24 відсоткові пункти більше, ніж у 2017 році, коли даний показник становив 189,3%.

Аналіз структури кредитного забезпечення виявив, що найчастіше віддають у заставу дорогоцінні метали й каміння 75,6% (12433,9 млн. грн.). Фінансові кредити видані під заставу побутової техніки за 2018 р. збільшились на 10,3% (367,0 млн. грн.) порівняно з відповідним періодом 2017 року. Обсяг фінансових кредитів під заставу автомобілів збільшився на 65,8% (5 млн. грн.), а під заставу нерухомості – зменшився на 30,0% (0,9 млн. грн.). Рівень забезпечення наданих кредитів майном, прийнятим у заставу, має змінний характер і станом на кінець 2018 року становив 121,3%. Порівняно із кінцем 2017 року даний показник зменшився на 151,1 %. Відсоток погашених кредитів за рахунок заставного майна коливається в межах 10-13%. Так, станом на кінець 2018 р. сума погашених фінансових кредитів за рахунок майна, наданого в заставу становила 1742,8 млн. грн. (або 10,8%) від загальної суми погашених кредитів [2].

Як бачимо, що ринок ломбардів, є активним джерелом кредитування для населення та малого бізнесу. Звісно, як кожна фінансова установа ломбарди в своїй діяльності мають як переваги, так і недоліки. Перевагами ломбардного кредитування, на нашу думку, є: отримання коштів швидко і без додаткових документів; кредитна історія не впливає на рішення про кредитування ломбардом; наявність знижок та індивідуальних тарифів для постійних клієнтів; можливе продовження договору після закінчення його терміну; погашення кредиту можливе в кінці терміну або частинами протягом строку використання.

Ризики ломбардного кредитування для споживачів: ломбардний кредит загрожує чималою переплатою, тому не потрібно розраховувати на велику суму; наявність штрафів для ломбардних позичальників внаслідок прострочення погашення кредиту; за чергового прострочення ломбард може продати заставні предмети, про що можуть навіть не повідомити; існують обмеження щодо заставних речей. Що одним суттєвим ризиком є те, що ломбард може змінювати ставку за користування позиковими коштами після підписання договору.

Зовнішні загрози діяльності ломбардів є притаманними інституційному середовищу і практично незалежні від зусиль окремого учасника саме тому, вони потребують особливої уваги. Серед них можна виділити наступні:

- нестабільність та недосконаліть податкової та фінансової політики, а відповідно і недовіра до небанківських фінансових установ;
- неефективність антиінфляційної політики та значні курсові коливання національної грошової одиниці, що суттєво підвищують валютні ризики;
- недосконаліть системи оцінки ризиків та висока концентрація операцій на окремих сегментах;
- недосконаліть оцінки та неможливість реалізації кредитного забезпечення;
- незначний рівень та нерозвиненість безготівкових розрахунків при наданні послуг ламбадами.

Внутрішні загрози є унікальними для кожної окремої фінансової установи, відтак їх можна контролювати з середини та мінімізувати. До них належать: недостатня диверсифікація, невисокий рівень послуг, що пропонуються ломбардом та обмеженість застосовування безготівкових технологій; неефективність проведення основних операцій, що може спричинити зниження

показників діяльності; недосконаліть системи захисту від шахрайства та кібернетичних загроз; помилки в організації схоронності матеріальних та фінансових цінностей; низький рівень управління людським капіталом, можливість зловживання та некомпетентність службовців.

Основними напрямами усунення зазначених загроз та підвищення рівня фінансово-економічної безпеки ломбардів є: створення ефективної системи державного регулювання ломбардної діяльності; підвищення рівня довіри шляхом формування системи захисту споживачів ломбардних послуг; удосконалення процедури оцінки кредитного забезпечення та управління ризиками; запровадження додаткових вимог до власного капіталу та удосконалення механізми управління основними операціями; розвиток прогресивних технологій, насамперед отримання кредиту безготівковим способом, онлайн-погашення кредитів, а також дистанційного добору коштів за договором; зниження відсоткових ставок за кредитами або пошуку нових, ще не використовуваних предметів застави.

Отже, можна зробити висновок, що даний вид послуг не може повністю конкурувати з банками, але вони є ефективним посередником на ринку кредитування фізичних осіб. Ломбарди залишаються одним з найбільш консервативних і стабільних фінансових інститутів, вони орієнтовані на видачу дрібних та короткострокових кредитів, виконують функцію соціально-економічних стабілізаторів в умовах будь-яких економічних змін.

Використана література:

1. Науменко С.В., Міщенко В. І. Системи регулювання ринків фінансових послуг зарубіжних країн : [навч.посібник]. Центр наукових досліджень НБУ, Університет банківської справи НБУ. К., 2010. 170 с.
2. Підсумки діяльності фінансових компаній, ломбардів та юридичних осіб (лізингодавців). URL: https://nfp.gov.ua
3. Про порядок надання фінансових послуг ломбардами: положення: [затв. Держфінпослуг від 26.04.2005 № 3981;] URL: http://zakon4.rada.gov.ua
4. Про фінансові послуги та державне регулювання ринку фінансових послуг : закон України :[прийнято Верх. Радою 12.07.2001 р. № 2664-III ; станом на 01.01.2013 р.] URL : http://zakon4.rada.gov.ua
5. Святненко А. Ломбардний бізнес – причини популярності URL : http://news.finance.ua.
6. Унинець-Ходаківська В. П., Костюкевич О. І., Лятомбор О. А. Ринок фінансових по- слуг: теорія і практика. Вид. 2-ге, доп. і перероб.: Навч. посіб. Київ.: Центр учбової літератури, 2009. 392 с.
7.

Костриченко В., к.е.н., доцент
Національний університет водного господарства та природокористування,
м. Рівне, Україна

АНТИКРИЗОВІ ТЕХНОЛОГІЇ УПРАВЛІННЯ СТІЙКІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА В КОНТЕКСТІ ЙОГО ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Підприємство в процесі свого функціонування зазнає перманентної як позитивної так і негативної дії зовнішніх та внутрішніх факторів.